

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

תוכן

- א. הממאנת והשנייה והאיילונית אין להן לא כתובה ולא פירות ולא מזונות ולא בלאות
2
- ב. ההיא איתתא דאמרה ליה לההוא גברא זיל זבין לי ארעא מקריביי אזל זבן לה אמר
ליה אי הוו לי זוזי מהדרת לה ניהלי אמר ליה את ונוולא אחי ... סמכא דעתיה ולא גמר ומקני
ארעא הדרה.....3
- ג. פירי מאי רבית קצוצה הוו ויוצאין בדיינין או דילמא כי אבק רבית הוו ואין יוצאין ...
משכנתא מאי ... וחשיב ואפיק פירי.....4
- ד. משכנתא באתרא דמסלקי ... ולא מחשבינן משטרא לשטרא ... אכל שיעור זוזי נמי
לא מסלקינן ליה בלא זוזי ... סלוקי בלא זוזי אפוקי מיניה הוא.....5
- ה. ואבק רבית אינה יוצאה בדיינין.....6
- ו. משכנתא באתרא דמסלקי לא ניכול אלא בנכיתא ... כי משכנתא דסורא דכתבי בה
הכי במשלם שניא אילין תיפוק ארעא דא בלא כסף.....6
- ז. האי משכנתא באתרא דמסלקי אין בעל חוב גובה הימנה.....9
- ח. ואין הבכור נוטל בה פי שנים.....9
- ט. ושביעית משמטתה.....10
- י. מסלקי ליה ואפילו מתמרי דאבודיא ואי אנבהנהו בסיסני קננהו.....10
- יא. באתרא דמסלקי ואמר לא מסתלקנא הא קאמר דלא מסתלקנא ... באתרא דלא
מסלקי ואמר ... צריך למקנא מיניה אמר איזיל ואייתי זוזי לא אכיל איזיל ואטרה ואייתי זוזי
לא אכיל.....11

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

דף סז.

א. הממאנת והשנייה והאילונית אין להן לא כתובה ולא פירות ולא מזונות ולא בלאות

כבר התבאר במסכת יבמות דף קיג. וכתובות דף ק: שקטנה¹ הממאנת היוצאת במיאון אין לה מנה ומאתים, שלא תקנו לה חכמים כתובה, אבל התוספת שכתב לה הוא חייב בו דמשום חיבת ביאה כתב לה² וזכתה בו, וחייב לזונה ולפדותה כל זמן שהיא תחתיו ואוכל פירותיה. אך קטנה היוצאת בגט, דינה כגדולה היוצאה בגט ככל דיניה.

הנושא אשה בעבירה³ כגון חיבי לאוין דתפשי בהו קידושין, כמו ממזרת ונתינה לישראל, פצוע דכא שנשא ישראלית, אף על גב שהכיר בה שהיא אסורה עליו והיה מן הראוי לקנוס שניהם, כדי שלא תהיה חוטאת ונשכרת, חוטא ונשכר⁴, אמרו שיש לה עיקר ותוספת וכל תנאי כתובה כמו אשה כשרה ויקבלו עונשם ממקום אחר. ואם לא הכיר בה שהיא אסורה עליו, אמרו שאין לה עיקר כתובה דהיינו מנה ומאתים אבל תוספת יש לה, וטעמא משום דמנה ומאתים בכשרה לא תקנו חז"ל אלא שלא תהא קלה בעיניו להוציאה, והך תהא קלה בעיניו להוציאה, אבל תוספת מתנה הוא ומשום חיבת ביאה כתב לה, ולא רצו חכמים לקחת את שלה וליתנו לבעלה.

ואילונית יש ג"כ איסור גדול בנישואיה לכתחלה, שהרי אינו מקיים בה פריה ורבייה ומשחית זרעו, לפיכך אמרו שאם לא הכיר בה אין לה כתובה. ואם הכיר בה הרי היא ככל הנשים ויש לה כתובה ותנאי כתובה.

¹ שו"ע ונו"כ אבהע"ז קמז ה' ו

² אעפ"י שהיא ממאנת ויוצאה לרצונה וראוי היה לומר דכי אקני לה תוספות אדעתא למיקם קמיה וכמ"ש הרמב"ם כל זמן שתמצה ותעמוד לפניו וכמו שיתבאר לקמן סי' קנ"ד סעיף ו' במוענת על בעלה שאינו יורה כחץ שאין לה תוספות מ"מ קטנה וממאנת שאני דסביר וקיבל דסתם קטנה תמאן ועל חיבת ביאת לילה הראשונה כתב לה ומיאון בקטנה כיוצאת שלא לרצונה. ח"מ שם י

³ שם א – ד

⁴ לא מצאו חכמים מקום לקנוס אחר מהם בענייני תקנת הנישואין, שאם יקנסו אותו שלא יזכה בנכסים שלה כמו שזוכה בנכסי אשה כשירה, היתה היא חוטאת ונשכרת, וכן אם יקנסו אותה שלא יהא חייב לתת לה מה שהיבוחו לתת לאשה כשרה היה הוא חוטא ונשכר.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

והנושא באיסור דרבנן כגון שניות לעריות, אף ע"ג שגם אלו איסורן קל, החמירו בהן לעשות חיזוק לדבריהם בענין אחד, שהיא מרגילתו לעבירה כיון שאינה פסולה בלא זרעה פסול ואמרו בין הכיר בין לא הכיר בה דינם שאין לה כתובה.

ב. ההיא איתתא דאמרה ליה למהו גברא זיל זבין לי ארעא מקריביי אזל זבן לה אמר ליה אי הווי לי זוזי מהדרת לה ניהלי אמר ליה את ונוולא אחי ... סמכא דעתיה ולא גמר ומקני ארעא הדרה

מעשה⁵ באשה אחת ששלחה ראובן להיות שלוח לקנות לה קרקע משמעון שהיה קרובה, ואמר שמעון המוכר לראובן השליח, אם יהיה לי מעות תחזיר לי קרובתי הקרקע, והשיב ראובן השליח ואמר לו אתה והאשה פלונית ששלחה אותי קרובים אתם, כלומר וקרוב הדבר שהיא תחזור לך, ואינה מקפדת על כך. ובא מעשה לפני חכמים ואמרו זה השליח לא קנה אלא על תנאי זה, שהרי לא סמכה דעתו של קרוב זה על דברי השליח⁶, מפני שלא השיבו תשובה גמורה, נמצא שמעון לא גמר והקנה לו הקרקע אלא על תנאי זה. וי"א⁷ שהקניין אינו כלום ובטלה המכירה, שהרי לא סמכה דעת

⁵ שו"ע ונו"ב חו"מ ר"ח

⁶ דכוונת השליח היה לו' אני איני מכנים ראשי בזה לשנות בשליחותי ולקנות על תנאי אלא אני קונה ממך בלא תנאי רק מאחר שהיא קרובתך קרוב לו' שתחזיר מרצונה הטוב וא"כ אם היינו אומרים שהמוכר סמך נפשו על דברי השליח היה הקניין קנין גמור דאף שתחזיר לו אח"כ ה"ל כלוקח שאמר אחזירנו לך מדעתי לכן כתי' הרמב"ם והמחבר שהרי לא סמכה דעתו כו' ובש"ס שאמרו סמכא דעתיה פירשוהו דר"ל שדברי השליח היו בעיניו אסמכתא בעלמ' ולא סמך על דבריו ולא גמר והקנה כי אם על תנאי. סמ"ע שם יד

⁷ מדברי הלבוש משמע שלא קנה כלל שכיון שלא השיבו תשובה ברורה לא סמכא דעתיה ולא הקנה וכ"כ בערוה"ש כ אולם יקשה עליו ממה שכתב בשו"ע קפב יב שרק אם יחזור המוכר, ואולי צריך לחלק דהכא לא אמר המוכר שמוכר על תנאי זה אלא שאל השליח כיון שלא השיבו תשובה גמורה לא סמכא דעתיה ולא הקנה כלל, אך בסי' קפב איירי באמר להדיא שאינו מוכר אלא בתנאי זה וממילא חלה מכירה זו. וכ"מ קצת בלח"מ מכירה פרק יא הלכה יב ועיין אבה"ז שם שכתב גם בדעת הרמב"ם שאינה מכירה כלל.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטלי' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

המוכר על דברי השליח כיון שלא השיבו תשובה גמורה, והמוכר לא רצה למוכר רק על תנאי זה ולא גמר והקנה ואסור לו לאכול פירות⁸.

אם עשה שליח⁹ לקנות לו שדה, אמר המוכר לשליח על תנאי אני מוכרו לך שיחזירו לי כשיהיו לי מעות, והשיב השליח אתה והמשלח אותי חברים ואוהבים ובוודאי תתפשרו בטוב, אינו מוכר אלא על תנאי¹⁰ זה¹¹, וצריך להחזירו כשירצה המוכר.

ג. פירי מאי רבית קצוצה הוּו ויוצאין בדיינין או דילמא כי

אבק רבית הוּו ואין יוצאין ... משכנתא מאי ... וחשיב

ואפיק פירי

במקרה הנזכר לאחר שהחזיר הקרקע, ו"א¹² שחייב גם להחזיר הפירות, שהרי הוא אוכל פירות המוכר כיון שהתבטלה המכירה. ו"א¹³ שאינו מחזיר הפירות, אלא בבא לצאת ידי שמים.

⁸ ואם השליח היה משיב לו אין רצונו לקנותה על תנאי זה בע"כ או שהמוכר היה מתרצה למוכר בלי תנאי זה או שלא היה מוכרו לו כלל אבל כשהשליח השיבו כרצונו ואינם דברים ברורים שיסמוך עליהם לקח ממנו המעות אבל בלא סמיכת דעת ובטל המקח ואסור לו להלוקח לאכול הפירות דהמעות הן כהלואה כמ"ש ב"ד ס' קע"ד ודוקא כשהמוכר אמר להשליח בדעת חלוטה שרצונו שיוחזר לו המקח כשיתן המעות בחזרה אבל אם אמר בלשון שאלה התחזיר לי מקחי כשאחזיר לו מעותיה אין תשובת השליח מעכב. ערוה"ש חו"מ רז ב שו"ע ונו"כ חו"מ קפב יב

⁹ ולא אמרינן הלא המוכר ידע שאין להשליח כח על תנאי זה דכיון שהשליח לא השיב לו שאין רצונו לקנות בזה התנאי אלא השיב לו שמסתמא תתפשרו לא מכר אלא על תנאי זה וזהו וודאי אם המשלח רוצה יכול תיכף לבטל תנאי זה ואם לא יתרצה המוכר לביטולו יכול לבטל המכירה אבל מ"מ אם המשלח לא ידע מהתנאי או שידע ושתק יכול המוכר לבטל המכירה כשיהיה לו מעות וירצה ליטלה בחזרה

¹¹ נראה דוקא כהאי גוונא דהקרקע בעין, מה שאין כן בשלח להביא פועל ואמר לו הפועל בארבעה והשליח השיבו בודאי תתפשר בטוב עם בעל הבית ואפילו דיבר הפועל עם בעל הבית שרוצה בשכרו ארבעה, והשיבו ודאי נתפשר בינינו לך עבוד, וכן בשכר דירה כהאי גוונא כיון דליתא בחזרה ולא השיב בעל הבית או השליח תשובה ברורה הוי כלא נפסק ביניהם ומשלם בפחות שבשכירות, ושאינו כשאפשר בחזרה דכיון דלא השיבו תשובה ברורה לא גמר והקנה. ערך שי שם

¹² שו"ע ונו"כ יו"ד קעד ג ובב"י הביא שלדעת הרי"ף והרמב"ם רבית קצוצה הוי, ועיין סמ"ע קפב כ ורוז טו שהביא שבב"י שם כתב אף דהוי אבק ריבית יוצאה בדיינים משום מחילה במעות.

¹³ והסמ"ע וס"ל דאפילו מטעם מחילה במעות אינו יוצאה בדיינים כיון דהוא זבינא, דדוקא כשהתחלת הדבר נעשה כהלואה יוצאה מטעם מחילה במעות, משא"כ בזבינא לא שייך מחילה במעות

תרומות והנצחות | בנק הדואר | ה"ן 22887389 | וובטלי' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא מציעא

וכבר התבאר לעיל דף סה: שהמלוה מעות לחבירו¹⁴ ובתמורה לכך משכן הלואה את שדהו למלוה, והתנה עמו שאם לא יפרענו עד ג' שנים תהא השדה קנויה למלוה עכשיו והגיע הזמן ולא פרעו השדה קנויה לו למפרע, אע"פ ששוה יותר מדמי החוב, אולם בתוך הזמן אסור למלוה לאכול מפירות השדה¹⁵.

ואם לא התנה¹⁶ עמו שתהא קנויה מעכשיו, אפילו הגיע הזמן אין השדה קנויה לו¹⁷, וכל שכן שאסור לו לאכול פירות. ואם אכל י"א¹⁸ שהרי זו רבית קצוצה, וחייב להחזיר, וי"א¹⁹ שאינו אלא אבק רבית, ואינו חייב להחזיר, ומה שאכל לאחר ג' שנים לכו"ע חייב להחזיר²⁰.

**ד. משכנתא באתרא דמסלקי ... ולא מחשבינן משטרא
לשטרא ... אבל שיעור זוזי נמי לא מסלקינן ליה בלא
זוזי ... סלוקי בלא זוזי אפוקי מיניה הוא**

המלוה על המשכון²¹ או משכנתא והמלוה מוחזק בהם, והשתמש במשכון או אכל פירות המשכנתא באיסור אבק רבית, או ששילם הלואה על חשבון אבק רבית ממקום אחר, ועדיין נשאר בידו מן הקרן, אינו יכול הלואה להוציא המשכון או המשכנתא ולנכות מיתרת החוב סכום אבק הרבית שאכל המלוה, או מה שנתן לו, שכיון שהמלוה מוחזק בו הרי הוא כאילו מוציא אבק רבית ממנו בדיינים. רולם אם רוצה המלוה לצאת ידי שמים יכול לנכות לו. ומועיל מחילת הלואה שייחש כיצא ידי שמים²².

¹⁴ שו"ע ונו"כ חו"מ רז ט

¹⁵ סמ"ע שם יח שמא יבא לפדות תוך ג' שנים ויהיו המעות הלואה למפרע ונמצאו הפירות רבית

¹⁶ שו"ע ונו"כ יו"ד קסד ד

¹⁷ שהרי זו אסמכתא כמבואר בחו"מ שם

¹⁸ שו"ע שם ושם

¹⁹ רמ"א יו"ד שם שאינו רבית קצוצה כיון שסוף סוף השדה ממושכנת בידו. ואינו מחילה בטעות שהרי ידע שאין השדה קנויה לו שבידוהיה לפדותו ובכל זאת הניחו לאכול הפירות. (סמ"ע חו"מ שם כא)

²⁰ לשו"ע משום דהאי רבית קצוצה ולרמ"א משום דהוי מחילה בטעות שחשב שהשדה קנויה ואינו אלא מחילה בטעות

²¹ רמ"א יו"ד קעב א, ברית יהודה פרק סעיף לא

²² סרית יהודה שם לב לג

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

לא היתה הלואה על המשכון או משכנתא נחלקו הפוסקים²³ אם יכול לנכות מן הקרן מה שקיבל המלוה על חשבון אבק הרבית²⁴.
לדעת כלום אינו יכול הלוח לנכות רבית מהלואה אחת להלואה אחרת²⁵.

ה. ואבק רבית אינה יוצאה בדיונין

כבר התבאר לעיל דף סא: שאבק רבית וכל רבית שאינו אסור מן התורה²⁶ אינו חייב להחזירו לאחר שגבה²⁷ אא"כ בא לצאת ידי שמים²⁸. אבל אסור לגבותו ואסור ללוה לתת.

וכל זה בנותן מדעתו²⁹, אבל אם הוציא ממנו בערכאות, או אפילו על ידי דיון ישראל שטעה, או שלקח ממנו בעל כרחו, או שלא מדעתו, או שלא ידע הלוח שיש בו איסור, יוצא בדיונים כדין גזל.

דף סז:

ו. משכנתא באתרא דמסלקי לא ניכול אלא בנכייטא ... כי משכנתא דסורא דנתבי בה הכי במשלם שניא אילין תיפוק ארעא דא בלא נספ

המלוה את חבירו³⁰, ומשכן לו בית או שדה אסור לו לאכול פירות השדה או לדור בבית, שהרי המלוה מקבל יותר ממה שהלוה, ואפילו אם בדעתו

²³ דעת הר"ף לה: מדפי הר"ף שגם זה סלוקי בלא זווי אפוקי הוא והי כיוצאה בדיונים וכ"ד הרמב"ן מלחמות והרשב"א. ודעת ר' אפרים שרק משכנתא דשכונה גביה ואתה מוציאו מחזקתו הוי כמוציא בדיונים אבל בלא משכנא לאו אפוקי הוא והסכימו עמו בעל המאור והרא"ש, ובשו"ע קסו ג הביא ב' הדעות ולא הכריע והרמ"א כתב שהעיקר כדעת ר' אפרים

²⁴

²⁵ ערך ש"י קסא ב

²⁶ דרוש וחידוש לרע"א בהשמטות לב"מ שבסוף הספר

²⁷ ואם נזדכה בבנק עיין ברית יהודה פרק ה הערה פז שברגע שנודע לו על כך ולא מיחה זכה והוי כגבוי אך קודם לכן תליא במחלוקת אחרונים.

²⁸ מלבד ריבית בשעת פרעון וריבית מוקדמת ומאחרת שאינו חייב אף לצאת ידי שמים כמבואר לקמן (רמ"א קסא סעי' ב חו"ד קס ס"ק ב)

²⁹ שו"ע ונו"כ קסא ד ברית יהודה פרק ה סעיף כה

³⁰ שו"ע ונו"כ קעב א

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

להחזיר ללוה את שוי הפירות או השכירות אסור שהרי זו רבית על מנת להחזיר.

בפוסקים נמנו כמה צדדים בהיתר אכילת פירות משכנתא, יש שמותרים לכתחילה יש אסורים משום אבק רבית ויש שהם רבית קצוצה.

שלוש סוגי משכנתא הוזכרו, משכנתא דסורא, משכנתא בנכיתא, ומשכנתא בלא נכיתא³¹.

ושני אופני משכון ישנם, אתרא דמסלקי שיכול הלוה בכל עת שירצה לפרוע חובו לסלק את המלוה מהקרקע, ואתרא דלא מסלקי שאינו יכול לסלק בכל עת אלא לפי הסיכום ביניהם.

משכנתא דסורא

משכנתא דסורא, מותר לדברי הכל, דהיינו שממשכן לו בית או שדה על מנת שיאכל פירותיו כל ימי המשכונא, ומשכנה לו לשנים ידועות וכותב לו בשטר המשכנתא, או אומר לו³² בעת קנין המשכנתא, שבחלוף שנים הללו שסיכמו ביניהם תחזור הקרקע ללוה בלי כסף, מותר, ואפילו מרחיב הזמן הרבה שאין מגיע לכל שנה אלא דבר מועט, כגון שהלוהו מאה והתנה עמו שאחר עשר שנים תחזור קרקע זו לבעליו, חנם, והיה שכירות אותה קרקע שוה אלף בכל שנה, מותר. למרות שנמצא שקיבל את הקרקע רק בעשר כל שנה, ונמצא שקיבל הרבה יותר מסכום ההלוואה, שמכיון שבתום הזמן אין הלוה משלם כלום נמצא שלא היתה כאן כלל הלוואה³³, ואין זה אלא כמי ששכר בפחות.

וכן אם התנה בעל הקרקע עמו שבכל זמן שירצה הלוה יוכל לסלקו מהקרקע, וינכה ממנו לפי חשבון ההלוואה ולפי השנים שעברו, כגון שיביא לו מעות ויחשוב לו עשר בכל שנה, ויסלקו מהשדה או מהבית והוא יחזיר לו שאר דמים ויסתלק, מותר, שמאחר שאין כח ביד המלוה לגבות מחובו כלום ולהחזיר הקרקע ללוה, אינו אלא שכירות.

³⁴א"י שהיתר משכנתא דסורא אינו אלא כשכל אחריות הפסד השדה או הבית הוא על המלוה, ואף אם יארע אונס לא יוכל לגבות ההלוואה, אבל אם יש ללוה אחריות

³¹ ולמרות שבנמ' הוזכר קיצותא והוזכר שצורבא מרבנן צריך להחמיר לא לאכול במשכנתא דנכיתא בפוסקים לא הוזכרו דלית דינא הכי עיין ברית יהודה פרק יד הערה ד

³² צריך להתנות בפירוש ש"ך א

³³ ועיין ברית יהודה ש הערה י האם אינה הלוואה כלל לכל דיניה.

³⁴ יש מי שאוסר במחבר שם ג וודאי שלמי שמתיר משכנתא בנכיתא להלן אין בזה צד איסור.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

להחזיר ההלואה במקרה ונפסדה הקרקע אסור, ואפילו אם נותן ללוה דבר קצוב לשנה כדי שיקבל אחריות.

משכנתא בנכייטא

לדעת המחבר בשו"ע כל משכנתא שאינה משכנתא דסורא אסור, אולם דעת הרבה אחרונים וכן פסק הרמ"א³⁵ שאפילו בלא משכנתא דסורא יש היתר ללוות. כיצד, אם הלוה לזמן קצוב, כך וכך שנים, אם הלוה יוכל לסלקו תוך הזמן, בכל עת שירצה³⁶, ומנכה למלוה עבור אכילת פירותיו או דירתו בביתו³⁷, כל שנה ושנה מסכום ההלואה אפילו דבר מועט³⁸, זהו הנקרא "משכנתא בנכייטא", ומותר³⁹ בין בבית ובין בשדה ויש מחמירים בבית⁴⁰. ויש מתירים⁴¹ באופן זה רק אם אינו יכול לסלקו בכל עת⁴², בין אם כך מנהג המקום בין אם כך התנו⁴³, אלא כעבור זמן מה. ומותר אפילו לאחר שעבר הזמן⁴⁴. ויש לחוש לדבריו⁴⁵.

ואם התנו שבתחילת כל שנה יוכל לסלקו, אבל בתוך השנה אינו יכול, הרי זה כאילו אינו יכול לסלקו בכל עת⁴⁶.

ואם לא מנכה לו כלום מדי חודש או שנה⁴⁷, אלא רק בשעת הפרעון ינכה רטרואקטיבית, אסור לכל הדעות, וכל שכן אם אינו מנכה לו כלל, והוי אבק רבית.

וכל זה אינו⁴⁸ אלא אלא כשאחריות המשכונות על המלוה. אבל כשהלוה כותב לו אחריות על שאר נכסיו, ולא יוכל להגיע למלוה שום הפסד, אסור. אולם אם הוא בענין שאם יפול הבית או ישרף יגיע הפסד להמלוה בנכוי זה שצריך לנכות לו בעד כל השנה, אף אם לא ידור בה אלא יום אחד, ולא יצטרך הלוה ליתן לו בית אחר לדור

³⁵ שם

³⁶ רמ"א שם כדעת הרשב"א

³⁷ ועיין שו"ת מהר"ש הלוי יו"ד יג שמסתפק באם התנו ביניהם שהמלוה יפרע דמי השכירות או המס עבור הבית הממושכן אם נחשב נכייטא

³⁸ ואין לכך שיעור ואפילו בפחות משיעור שדה אחוזה. ש"ך שם ו

³⁹ אפילו שיש כת ביד המלוה לנכות חובו עיין ש"ך ז ודלא כלבוש ועיין ברית יהודה הערה כו בביאור מחלוקתם

⁴⁰ רמ"א שם וכן הסכמת הרבה אחרונים

⁴¹ דעת הראב"ד פ"ז ממלוה ולוה ה"ח

⁴² שאם יכול אינו דומה למכר אלא להלואה

⁴³ עיין ברית יהודה שם כה

⁴⁴ ש"ך יד

⁴⁵ שו"ע הרב נב שם

⁴⁶ ש"ך כו

⁴⁷ מהר"ש הלוי שם

⁴⁸ רמ"א שם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

בו עד תשלום השנה, שנמצא המלוה מוריד עצמו לספק הפסד במה שמתחייב לנכות לו דבר קצוב לכל שנה כי שמא ידור בו מעט שלא תשוה השכירות כל כך, מותר⁴⁹.

משכנתא בלא נכייתא

משכנתא⁵⁰ שהמשכיר אוכל פירות או דר בבית ואינו מנכה כלל מסכום ההלוואה והלוה יכול לסלקו בכל עת שרוצה על ידי פרעון חובו הרי זה לכו"ע רבית קצוצה.

ואם אין הלוה יכול לסלקו תוך הזמן, י"א⁵¹ שאפילו בלא נכייתא כלומר שמנכה לו כל שנה מותר. וי"א⁵² שאין חלוק אם יכול לסלקו או אינו יכול, אלא בשניהם בנכייתא שרי, בלא נכייתא אסור. ויש להחמיר כדעה זו.

ז. האי משכנתא באתרא דמסלקי אין בעל חוב גובה הימנה

המשכונה⁵³ במקום שמנהגם לסלק המלוה בכל עת שיביא מעותיו, אין בעל חוב של מלוה גובה ממנה כדרך שגובה מן הקרקע.

ח. ואין הבכור נוטל בה פי שנים

אין הבכור⁵⁴ נוטל פי שנים במלוה שהיה לאביהם ביד אחרים, שהרי אינו נוטל בראוי לבא שהרי היו מחוסרי גובינא, במה דברים אמורים במלוה בלא משכון, אבל אם היה משכון בידו שהלוה עליו לישראל אפילו משכנו בשעת הלואתו קרוי מוחזק ונוטל ממנו פי שנים, ואם המלוה על משכונה של קרקע במקום שאין מסלקים שקיל בה פי שנים, אם לא הגיע הזמן בחיי אביו⁵⁵, שכיון שלא היה יכול לסלקו בחייו קרוי לו מוחזק ונוטל ממנו בכורו של מלוה פי שנים, וגם כיון שבכלות הזמן יכול הלוה לסלקו קרוי נמי מוחזק לגבי לוח, ובכור הלוה נוטל ג"כ ממנו פי שנים כשחוזר להם. אבל במקום

⁴⁹ שאין זה ריוח ברור למלוה ולא חששו בו משום רבית בממשכן את ביתו שהוא כעין מכר קצת.

⁵⁰ ש"ך ז שם ועיין בהו"ד ב שם שבבית לכו"ע לא הוי רבית קצוצה. עיי"ש

⁵¹ טור בשם רש"י ורא"ש

⁵² ב"י בשם רשב"א

⁵³ רמב"ם הלכות מלוה ולוה פרק ז הלכה ד

⁵⁴ שו"ע ונו"כ רעה ז

⁵⁵ דאילו מטא זימנא הו"ל מאותה שעה ואילך כפדוי ומסולק ממנו. סמ"ע כב

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

שיכול לסלקו בכל עת נחשב אינו מוחזק ומצוי ביד אביו ואינו נוטל פי שנים⁵⁶.

ט. ושביעית משמטתה

כתיב גבי שמטה⁵⁷ (דברים טו פסוק ג) וְאִשָּׁר יְהִיָּה לְךָ אֶת אַחִיךָ תִּשְׁמַט יָדְךָ, ופירושו מה שהוא שלך והוא ביד אחיך בתורת הלואה, תשמט ידיך ממנו ולא של אחיך בידיך, מכאן אמרו המלוה את חבירו על המשכון אינו משמט דהוה ליה של אחיך בידיך, ומשכנתא במקום שדרכם לסלק המלוה בכל עת שיביא מעותיו שביעית משמטת, שאין זה קרוי של אחיך בידיך שיכול לסלקו בכל עת שירצה, ובמקום שאינו יכול לסלקו עד סוף זמנו אין שביעית הבא בתוך זמנו⁵⁸ משמטתו, דזה של אחיך בידיך הוא.

ואם אינה משכנתא בידו אלא שסיים לו שדה בהלואתו אינו משמט שייחד לו שדה זו לחובו והרי הוא כגבוי, מיהו גם בזה יש אומרים שזה רק במקום שאינו יכול לסלקו ולא במקום שיכול לסלקו, וכל שאינו יכול לסלקו אפילו יום אחד הרי הוא כגבוי ואינו משמט.

י. מסלקי ליה ואפילו מתמרי דאבודיא ואי אנבהנהו בסיסני

קננהו

משכונה⁵⁹ במקום שמנהגם לסלק המלוה כשמסלק אותו אינו נוטל אפילו פירות שבשלו ונפלו לארץ.

⁵⁶ סמ"ע שם ב

⁵⁷ דו"ע ונו"כ חו"מ סז ב

⁵⁸ פירש הסמ"ע (סק"ט) אם שביעית הוא בתוך הזמן שקבע, אבל לאחר כך שכבר עבר זמן שקבע, ואם כן אחר כך יכול לסלקו אז שביעית משמטתו, ולפיכך הקשה איך התחיל אם יכול לסלקו בכל עת, משמע אם אינו יכול לסלקו בכל עת תו אין שביעית משמטתו, ונכנס בדחוקים, ועיין בתומים (סק"ד) כי גם מש"כ עד סוף זמנו פירושו עד זמן שקבע, ולאפוקי שאין זמן קבוע כלל לסלקו כמש"כ דיכול לסלקו בכל עת, הא יש זמן אף שעבר זמן י"ל אתרא דלא מסלקו קרוי. אורים ז

⁵⁹ רמב"ם שם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

**יא. באתרא דמסלקי ואמר לא מסתלקנא הא קאמר דלא
מסתלקנא ... באתרא דלא מסלקי ואמר ... צריך למקנא
מיניה אמר איזיל ואייתי זוזי לא אניל איזיל ואטרח
ואייתי זוזי ... לא אניל**

מקום⁶⁰ שדרבן לסלק המלוה כל זמן שירצה הלוה⁶¹, והתנה עמו המלוה שלא יסתלק עד סוף זמן המשכונא ה"ז אינו יכול לסלקו, היה המנהג שאין המלוה מסתלק עד סוף זמנו וקבל המלוה עליו שיסלק בכל עת שיביא לו מעותיו ה"ז צריך לקנות מידו על כך.

⁶⁰ רמב"ם שם הלכה ג

⁶¹ שהתנה בשעת מתן מעות ושכירות קרקע נקנה בכסף וכן נראה דעת רבינו אבל הרמב"ן והרשב"א ז"ל פירשו אפי' לאחר מתן מעות ונמר מעשה והטעם שכיון שהקרקע ביד מלוה הלוה יכול למחול זכותו אפי' בדבור לבד

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

